

Sygn. akt IV CZ 79/13

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Iwona Koper

ze skargi pozwanego

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. akt I ACa [X.]

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko J. B.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 listopada 2013 r.,

zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

J. B. - pozwany w sprawie z powództwa J. K. o naruszenie dóbr osobistych - wniósł skargę o wznowienie postępowania w tej sprawie, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 21 czerwca 2010 r. sygn. akt I C [...], od którego apelacja pozwanego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 lutego 2011r. sygn. akt I ACa [X.].

Podstawę skargi stanowiły przesłanki określone w art. 403 § 2 k.p.c. sprecyzowane przez pozwanego jako wykrycie nowych środków dowodowych w postaci po pierwsze - wyroku Sądu Rejonowego w O. wydanego w dniu 12 grudnia 2011 r. w sprawie karnej II K [...], doręzonego pozwanemu w dniu 24 lutego 2012 r., w którego uzasadnieniu Sąd stwierdził, iż materiał dowodowy nie wykazał, że to z inicjatywy oskarżonych doszło do pojawienia się listu otwartego w mediach i na stronie internetowej; po drugie - wyjaśnień J. S., która stwierdziła, iż fakty zawarte w liście otwartym w jej ocenie są prawdziwe i zgadza się z nimi; i po trzecie - wyciągu z Krajowego Rejestru Sądowego będącego informacją z dnia 25 stycznia 2012 r., która dowodzi, że punkt 2 wyroku objętego skargą o wznowienie, zasądzający od pozwanego kwotę 5 000 zł na rzecz Fundacji [X.] w P., jest niewykonalny, ponieważ taki podmiot nie jest wpisany do KRS, a więc nie istnieje.

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2012 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę na podstawie art. 410 § 1 w zw. z art. 403 § 2 k.p.c. wobec nieistnienia wskazanych przesłanek wznowienia postępowania.

Uwzględniając zażalenie pozwanego Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 grudnia 2012 r. uchylił zaskarżone postanowienie, zniósł postępowanie w zakresie związanym z jego wydaniem i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi Apelacyjnemu w [...]. Sąd Najwyższy stwierdził nieważność postępowania z powodu udziału w wydaniu zaskarżonego postanowienia sędziego wyłączanego z mocy ustawy na podstawie art. 48 § 3 i art. 413 k.p.c.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 21 marca 2013 r. odrzucił skargę.

Sąd ustalił, że w postępowaniu objętym skargą o wznowienie powód, będący Prezydentem miasta O., dochodził ochrony dóbr osobistych naruszonych przez wystąpienie pozwanego na sesji Rady Miasta w O. w dniu 3 kwietnia 2008r. Pozwany działał wówczas w charakterze pełnomocnika J. i K. S., którzy od kilku lat prowadzili jako inwestorzy budowę dużej galerii handlowej i mieli trudności z jej sfinalizowaniem na korzystnych dla siebie warunkach. W zaplanowanej na dzień 3 kwietnia 2008 r. sesji Rady Miasta przewidziano rozpatrzenie projektu uchwały związanej ze zmianami planu zagospodarowania przestrzennego, która umożliwiałaby budowę obiektu konkurencyjnego wobec budowanego przez J. i K. S.. Pozwany na sesji krytycznie ocenił te plany i złożył na ręce Przewodniczącego Rady napisany przez siebie „list otwarty”, odczytany publicznie przez Przewodniczącego, zawierający liczne pomówienia i insynuacje pod adresem powoda, w tym działania w grupie przestępczej, która dopuściła się sfałszowania planu miejscowego. List ten stał się później przedmiotem zainteresowania miejscowych mediów.

Sąd pierwszej instancji uznając, że zawarte w liście zarzuty, których prawdziwości pozwany nie wykazał, stanowiły krzywdzące i bezpodstawne pomówienia i godziły w dobre imię powoda - wyrokiem z dnia 21 czerwca 2010 r. uwzględnił częściowo powództwo i zobowiązał pozwanego do opublikowania we wskazanych czasopismach i na portalu internetowym oraz w miejscowym radiu przeproszenia o określonej w wyroku treści, jak również zasądził od pozwanego na rzecz Fundacji [X.] w P. kwotę 5 000 zł., a w pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd drugiej instancji, podzielając powyższe ustalenia faktyczne i ocenę prawną, wyrokiem z dnia 24 lutego 2011 r. oddalił apelację pozwanego.

Rozpoznając skargę o wznowienie postępowania w powyższej sprawie Sąd Apelacyjny stwierdził, że choć przedstawione przez pozwanego okoliczności, mające stanowić podstawę skargi, odpowiadają ustawowym przesłankom wznowienia określonym w art. 403 § 2 k.p.c., to jednak w rzeczywistości podstawa ta w sprawie nie istnieje.

Wskazał, że podstawą wznowienia postępowania w oparciu o art. 403 § 2 k.p.c. mogą być tylko nowe okoliczności faktyczne lub środki dowodowe istniejące już w czasie poprzedniego postępowania lecz wówczas nie wykryte i nie wykrywalne dla strony a mogące mieć wpływ na wynik sprawy. Tych kryteriów nie spełnia dokument urzędowy w postaci wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 12 grudnia 2011 r., wydanego w sprawie karnej II K [...] wraz z uzasadnieniem ani przytoczone w uzasadnieniu wyjaśnienia J. S.. Są to bowiem dokumenty, które powstały już po zakończeniu postępowania objętego skargą o wznowienie. Pozwany nie wykazał też, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że wskazane przez niego środki dowodowe i okoliczności faktyczne mogły mieć wpływ na kwestionowane rozstrzygnięcie. Powołany przez niego fragment uzasadnienia wyroku w sprawie karnej stwierdzający, że materiał dowodowy tej sprawy nie wykazał, by z inicjatywy pozwanego doszło do pojawienia się listu otwartego w mediach i na stronie internetowej, nie mógł mieć wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie objętej skargą o wznowienie, gdyż w sprawie tej przedmiotem zarzutów powoda nie było działanie pozwanego polegające na ujawnieniu mediom oraz umieszczeniu w Internecie listu otwartego.

Odnosząc się do trzeciej przesłanki wznowienia wskazanej przez pozwanego Sąd Apelacyjny stwierdził, że z postanowień Sądu Rejonowego w K. z dnia 7 września 2010 r. i z dnia 18 października 2010 r. w sprawie I C [...] wynika, iż Fundacja [...] zmieniła nazwę na „Fundacja [Y.]”, a w konsekwencji zmieniła się również nazwa oddziału fundacji z „Fundacja [X.] w P.” na „Fundacja [Y.] [X.] w P.”. Oznacza to, że podmiot, na rzecz którego zasądzone zostało w zaskarżonym wyroku świadczenie pieniężne od pozwanego nadal istnieje i figuruje w KRS, tyle że pod inną nazwą.

Uznając zatem, że skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, Sąd Apelacyjny odrzucił ją na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

W zażaleniu pozwany zarzucił naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. w zw. z art. 403 § 2 k.p.c., art. 228 § 2, art. 231, art. 232 zd. pierwsze, art. 233 § 1, art. 244 § 1, art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c., art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., art. 381, art. 382, art. 386 § 2 i art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 i 2, art. 325

k.p.c., art. 365 i nast. k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, w zw. z art. 7 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, art. 32 ust. 1 Konstytucji. Wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia przez jego uchylenie i nadanie skardze biegu we właściwym trybie, rozpoznanie zażalenia na rozprawie w składzie trzech sędziów, przekazanie skargi do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania oraz wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że badanie przez sąd, na wstępnym etapie przewidzianym w art. 410 § 1 k.p.c., czy skarga o wznowienie postępowania opiera się na ustawowej podstawie, a więc badanie dopuszczalności wznowienia, nie ogranicza się do badania, czy okoliczności wskazane przez skarżącego dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz obejmuje także badanie i ustalenie, czy ta podstawa wznowienia rzeczywiście w sprawie występuje. Do uznania, że skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia nie jest zatem wystarczające samo sformułowanie podstawy wznowienia w taki sposób, by odpowiadała ona treści przepisów określających podstawę wznowienia lecz konieczne jest przytoczenie takich okoliczności i faktów usprawiedliwiających żądanie wznowienia, które wskazują na okoliczności hipotetycznie określone w art. 401-403 k.p.c. (porównaj między innymi postanowienia z dnia 28 października 1999 r. II UKN 174/99, OSNP 2001/4/133, z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZ 130/03, z dnia 26 marca 2004 r. IV CZ 29/04, z dnia 19 maja 2005 r. II CZ 41/05, niepubl. i z dnia 10 lutego 2006 r. I PZ 33/05, OSNP 2007/3-4/48). Sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401-404 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi. Taka skarga, jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia podlega odrzuceniu (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2004 r. III CZ 13/04, z dnia 22 lipca 2004 r. IV CO 10/04, z dnia 15 czerwca 2005 r. IV CZ 50/05 i z dnia 5 października 2005 r. II CZ 85/05, niepubl.).

Prawidłowo zatem Sąd Apelacyjny badając dopuszczalność wznowienia ocenił, czy rzeczywiście występują wskazane przez skarżącego przesłanki wznowienia postępowania.

Pozwany oparł skargę na podstawie restytucyjnej przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c., dopuszczającej wznowienie postępowania w razie kumulatywnego spełnienia się trzech przesłanek: wykrycia, po uprawomocnieniu się wyroku, nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane, niemożności powołania ich przez stronę w poprzednim postępowaniu oraz możliwości ich wpływu na wynik sprawy.

Sąd Najwyższy wielokrotnie dokonywał wykładni powyższego przepisu stwierdzając, że podstawą wznowienia nie może być środek dowodowy, który powstał dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia ani fakt, który dopiero wówczas zaistniał (porównaj między innymi uchwałę z dnia 21 lutego 1969 r. III PZP 63/68, OSNC 1969/12/208 oraz postanowienia z dnia 15 września 2005 r. II CZ 78/05, z dnia 14 lutego 2007 r. II CZ 120/06 i z dnia 30 maja 2007 r. I CZ 40/07, niepubl.). Nie może nią być również okoliczność faktyczna lub środek dowodowy, z którego strona, obiektywnie oceniając, miała możliwość skorzystania w tym postępowaniu. Musi to być zatem okoliczność lub środek dowodowy, istniejący w czasie trwania poprzedniego postępowania lecz obiektywnie niemożliwy do ujawnienia dla strony w tym postępowaniu, a więc wówczas „nieujawnialny” (porównaj między innymi postanowienia z dnia 10 lutego 1999 r. II CKN 807/98, z dnia 12 lutego 2004 r. V CZ 2/04 i z dnia 4 marca 2005 r. III CZP 134/04, niepubl.). Podstawą wznowienia nie może też być nowa okoliczność lub nowy środek dowodowy, który, nawet gdyby został powołany w poprzedniej sprawie, nie mógłby mieć wpływu na jej wynik (porównaj między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1998 r. I CKN 475/98, niepubl.).

Trafnie Sąd Apelacyjny uznał, że wskazane przez skarżącego okoliczności i dowody nie mogą stanowić podstawy wznowienia, na którą się powołał.

Wyrok w sprawie karnej II K [...] - skazujący pozwanego na karę grzywny za popełnienie przestępstwa pomówienia Prezydenta miasta O. we wskazanym wyżej „liście otwartym” o prowadzenie ciemnych i nieczystych interesów w zakresie

zarządzania mieniem miasta - wydany został w dniu 12 grudnia 2011 r., a więc już po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania, nie istniał więc w toku tego postępowania i już tylko z tej przyczyny nie może stanowić podstawy wznowienia. Niezależnie od tego ani sam fakt wydania wyroku karnego skazującego pozwanego za przestępstwo pomówienia Prezydenta miasta O. ani zawarty w uzasadnieniu tego wyroku fragment stwierdzający, iż postępowanie dowodowe nie wykazało, że to z inicjatywy pozwanego doszło do opublikowania „listu otwartego” w mediach, nie mogłyby mieć wpływu na wynik sprawy objętej skargą o wznowienie postępowania gdyż, jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny, przedmiotem zarzutu w tej sprawie nie było ujawnienie czy rozpowszechnienie powyższego listu w mediach lecz wyłącznie wystąpienie pozwanego na sesji Rady Miasta O. w dniu 3 kwietnia 2008 r.

Podobnie należy ocenić drugą powołaną przez pozwanego okoliczność, a więc wyjaśnienia złożone przez J. S. w sprawie karnej. Jeżeli zostały one złożone jeszcze przed uprawomocnieniem się wyroku w sprawie cywilnej o ochronę dóbr osobistych, czego skarżący nie wyjaśnił, to niewątpliwie miał on możliwość powołania tej okoliczności w sprawie objętej skargą o wznowienie, gdyż jako oskarżony w sprawie karnej miał możliwość nie tylko uczestniczenia w rozprawach lecz także zapoznawania się z materiałem zawartym w aktach sprawy karnej, a więc mógł zapoznać się także z wyjaśnieniami J. S. złożonymi w tej sprawie i mógł powołać się na te wyjaśnienia w sprawie cywilnej. Jeżeli natomiast zostały one złożone w sprawie karnej już po uprawomocnieniu się wyroku objętego skargą o wznowienie postępowania, to również nie mogą stanowić podstawy tej skargi jako nieistniejące przed uprawomocnieniem się wyroku zapadłego w poprzedniej sprawie. Niezależnie od tego okoliczność, że J. S. stwierdziła w sprawie karnej, iż uważa, że zawarte w „liście otwartym” fakty są prawdziwe, nie mógł mieć wpływu na obiektywną ocenę wystąpienia pozwanego na sesji Rady Miasta O. w dniu 3 kwietnia 2008 r. jako naruszającego dobra osobiste powoda, a więc nie mógł mieć wpływu na wynik sprawy.

Nie stanowi także ustawowej podstawy wznowienia trzecia wskazana przez pozwanego okoliczność. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Fundacja, na rzecz której została zasądzona zaskarżonym wyrokiem od pozwanego odpowiednia suma

pieniężna na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 zd. ostatnie k.c., istnieje i figuruje w Krajowym Rejestrze Sądowym, choć pod zmienioną nazwą. Wynikająca stąd kwestia wykonania wyroku pozostaje w zakresie postępowania egzekucyjnego a nie podstaw wznowienia postępowania.

Zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania nie narusza zatem art. 410 § 1 w zw. z art. 403 § 2 k.p.c. zaś pozostałe zarzuty zażalenia w istocie sprowadzają się do niedopuszczalnego na tym etapie postępowania kwestionowania ustaleń faktycznych, oceny dowodów oraz oceny prawnej Sądów obu instancji w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania, a więc prawomocnie osądzonej. Nie mogą być zatem skuteczne.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

aw

jw